

بررسی سبک‌های شوخ‌طبعی به‌عنوان تعدیل‌کننده‌های ارتباط میان پنج عامل شخصیتی و سلامت عمومی

Investigation of the humor styles as moderators relationship between the big five personality and general health

تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۶/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۰/۱۱/۲۸

Ghalebi-Hajivand R. *MSc* ✉, Ahmadi A. *PhD*
Kakavand A. *MSc*

رستم قالبی حاجیوند ✉، عبدالجواد احمدی^۱
علیرضا کااوند^۱

Abstract

Introduction: This study examined the humor styles (affiliative, self-enhancing, aggressive, and self-defeating) as moderator's link to the Big Five personality and general health in the university students.

Method: 250 male and female undergraduate students in Imam Khomeini International University, Faculty of Social Sciences, in academic year of 2009-2010, were selected through relative stratified sampling and asked to fill Humor Styles Questionnaire, Big Five Inventory, and General Health Questionnaire. The data were analyzed using partial correlation, multivariate regression, and T-test methods.

Results: Results indicated that the humor styles moderated the relationship between the big five personality and general health. Several significant correlations were found between each of the four humor styles with the big five and general health. Differences among affiliative, aggressive, and self-defeating humor styles in male and female students were not observed, but the self-enhancing humor style observed was significantly different between male and female students.

Conclusion: The findings indicate that the effective role of humor styles used by moderators link the Big Five personality and general health.

Keywords: Humor Styles, Personality Characteristics, General Health

چکیده

مقدمه: این پژوهش به منظور بررسی سبک‌های شوخ‌طبعی (پیونددهنده، خودافزایی، پرخاشگرانه و خودکاهنده) به‌عنوان تعدیل‌کننده‌های ارتباط میان پنج عامل شخصیتی و سلامت عمومی در دانشجویان انجام شده است.

روش: ۲۵۰ نفر از دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی که در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۸۹ در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) مشغول به تحصیل بودند به شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی انتخاب شدند و با استفاده از پرسشنامه سبک‌های شوخ‌طبعی، پرسشنامه پنج عاملی NEO-PI-R و پرسشنامه سلامت عمومی مورد آزمون قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش همبستگی سهمی، رگرسیون چند متغیره و آزمون t مستقل استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که سبک‌های شوخ‌طبعی رابطه میان ویژگی‌های شخصیتی و سلامت عمومی را تعدیل می‌کند؛ چندان رابطه معنادار بین هریک از سبک‌های شوخ‌طبعی با ویژگی‌های شخصیتی و سلامت عمومی به‌دست آمد؛ بین سبک‌های شوخ‌طبعی (پیونددهنده، پرخاشگرانه و خودکاهنده) دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود نداشت، اما بین سبک شوخ‌طبعی خودافزایی در دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنادار بود.

نتیجه‌گیری: در مجموع یافته‌های این مطالعه بر نقش موثر سبک‌های شوخ‌طبعی در تعدیل ارتباط میان پنج عامل شخصیتی و سلامت عمومی تاکید می‌کند.

کلیدواژه‌ها: سبک‌های شوخ‌طبعی، عوامل شخصیتی، سلامت عمومی

مقدمه

در چند دهه گذشته، چندین مکانیسم بالقوه که ممکن است در پیوند ویژگی‌های شخصیتی با سلامت عمومی نقش داشته باشند، پیشنهاد شده است [۱]، مانند الگوهای واسطه‌ای که در آن رابطه بین صفات شخصیتی و سلامت عمومی توسط دیگر متغیرهایی نظیر رفتارهای سازگار تعدیل می‌شود [۲]. در این تحقیق، فرض بر این است که صفات کوتاه‌برد (lower-order) یا سطح پایین (سبک‌های شوخ‌طبعی) تاثیر صفات دور‌برد (higher-order) یا سطح بالا را بر سلامت عمومی تعدیل می‌کند. این رویکرد بر این تحلیل نظری مبتنی است که تاثیر صفات دور‌برد یا سطح بالا را به‌عنوان صفات غیرموقعیتی یا غیروظیفه‌ای خاص توصیف می‌کند [۲]. در مقابل صفات نزدیک‌برد یا سطح پایین با تاثیرات فوری‌تری فرض می‌شوند که هم انعطاف‌پذیرترند و هم از لحاظ موقعیتی مشخص‌ترند [۲]. تحقیق گرون و دیگران [۲] نشان می‌دهد که ترکیب متغیرهای پیش‌بینی‌کننده دور‌برد و نزدیک‌برد (سطح بالا و سطح پایین) در پیش‌بینی کردن، نسبت به ویژگی‌های مستقل بهتر هستند.

هدف این تحقیق بررسی نقش سبک‌های شوخ‌طبعی به‌عنوان تعدیل‌کننده‌های ارتباط میان پنج عامل شخصیتی و سلامت عمومی است. شناخت این رابطه می‌تواند کمکی باشد در شناسایی بیشتر پویایی‌های درون شخصیت؛ و خود به‌عنوان یک یافته نظری در تبیین شخصیت افراد جوان و بزرگسال مهم است و در عین حال می‌توان از یافته‌های پژوهش در استراتژی‌های مربوط به پیشگیری از اختلالات روانی و ارتقای سطح بهداشت روانی جامعه استفاده نمود. در صورت مشاهده رابطه مثبت یا معنادار بین متغیرهای تحقیق، می‌توان برنامه‌ریزی لازم را برای آموزش شیوه‌های مطلوب شوخ‌طبعی در خانواده و نهادهای آموزشی طراحی و اجرا نمود. از پنج عامل شخصیتی (روان‌آزرده‌گرایی، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، انعطاف‌پذیری و باوجدان‌بودن) به‌عنوان متغیرهای دور‌برد سطح بالا استفاده شده است زیرا این عوامل به‌طور وسیعی در طبقه‌بندی ویژگی‌های شخصیتی که فرض شده‌اند شخصیت را در بالاترین سطح توصیف و ارزیابی می‌کنند، مورد استفاده قرار گرفته‌اند [۳].

ارتباط میان پنج عامل شخصیتی و سلامت روانی در تحقیقات زیادی مورد بررسی قرار گرفته است [۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹]. عمده این تحقیقات نشان داده‌اند که برون‌گرایی به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده مثبت و روان‌آزرده‌گرایی به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده منفی، همبستگی بالایی با سلامت روانی و بهزیستی روان‌شناختی دارند.

دلیل انتخاب سبک‌های شوخ‌طبعی به‌عنوان متغیرهای کوتاه‌برد پیش‌بین این است که آنها عوامل موقعیتی سطح

پایینی هستند که در تحقیقات مختلف ارتباط آنها با سلامت روانی تایید شده است و شوخ‌طبعی به‌عنوان یک ویژگی شخصیتی در سطوح پایین سلسله‌مراتب و ویژگی‌های شخصیت قرار دارد [۲].

راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی شوخ‌طبعی را به‌عنوان مکانیسم دفاعی توسعه‌یافته تعریف می‌کند که به افراد کمک می‌کند تا با تعارض‌های هیجانی یا عوامل استرس‌زای بیرونی با اهمیت‌دادن به جنبه‌های طنزآمیز و سرگرم‌کننده مقابله کنند [۱۰].

افراد شوخ طبع مهارت‌های مدیریت استرس خوبی را نشان می‌دهند، قادر به ارزیابی، ابراز و مدیریت هیجان‌اتشان هستند و در تعاملات اجتماعی موفق‌ترند [۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴].

مطالعات زیادی نشان داده‌اند که شوخ‌طبعی به‌عنوان یک عامل حمایت‌کننده و پیش‌بینی‌کننده متغیرهای سلامت روانی و بهزیستی روان‌شناختی، همبستگی منفی با افسردگی، اضطراب و استرس دارد [۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰]. علاوه بر این، افرادی که از سطوح بالای شوخ‌طبعی برخوردارند، تمایل به لذت‌بردن از رویدادها و تجربیات روزمره زندگی دارند [۱۶، ۱۷] به این علت که افراد شوخ‌طبع، اسنادهای خاصی دارند که به آنها کمک می‌کند به شیوه سرگرم‌کننده‌ای با مشکلات و رویدادهای ناگوار زندگی برخورد کنند تا تجربیات کمتر استرس‌آوری داشته باشند [۱۴] و همچنین بهزیستی و سلامت روان‌شناختی خویش را بهبود بخشند [۲۱].

با وجود شواهد فوق که ارتباط مثبت میان شوخ‌طبعی و سلامت روانی را تایید می‌کنند، شواهد دیگری وجود دارد که این روابط را به چالش می‌کشند، مانند کوپیر و بارویز-سینیک [۲۲]، که معتقدند شوخ‌طبعی فی‌نفسه کمک‌کننده نیست بلکه تاثیر آن در رابطه با سلامت روانی از طریق دیگر متغیرهای شخصیتی نظیر رهبری و صمیمیت، تعدیل می‌شود یا کیتل [۲۳]، بر این عقیده است که شوخ‌طبعی مانند تیغه دبله‌ای است که می‌تواند برای روابط میان فردی مضر باشد.

مارتین و دیگران [۲۴] در بازنگری ادبیات پژوهشی شوخ‌طبعی، نشان دادند که شوخ‌طبعی تنها بخش کوچکی از واریانس سلامت روانی را پیش‌بینی می‌کند. آنها معتقد بودند که بیشتر تحقیقات، شوخ‌طبعی را به‌عنوان یک مفهوم کاملاً مثبت ارزیابی کرده‌اند در حالی که جنبه‌های نامطلوب شوخ‌طبعی از قبیل نیشخندزدن، دست‌انداختن را نادیده گرفته‌اند. بر مبنای همین اعتقاد آنها پرسشنامه سبک‌های شوخ‌طبعی را تدوین نمودند که میان دو سبک سازگار (پیونددهنده و خودافزایی) و ناسازگار شوخ‌طبعی (پرخاشگرانه و خودکاهنده) تمایز قائل شده است.

سبک‌های شوخ‌طبعی تعدیل می‌شود؟ آیا سبک‌های سازگار شوخ‌طبعی با برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان‌بودن رابطه مثبت و با روان‌آزرده‌گرایی رابطه منفی دارند؟ آیا سبک‌های ناسازگار شوخ‌طبعی با برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان‌بودن رابطه منفی و با روان‌آزرده‌گرایی رابطه مثبت دارند؟ آیا سبک‌های شوخ‌طبعی با سلامت عمومی رابطه دارند؟ و آیا بین سبک‌های شوخ‌طبعی دختران و پسران تفاوت وجود دارد؟

روش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی است و به شیوه همبستگی انجام شده است. جامعه مورد بررسی، شامل کلیه دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) است که در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ مشغول به تحصیل بودند. ۲۵۰ نفر از دانشجویان (۱۶۰ دختر و ۹۰ پسر) با میانگین سنی ۲۳/۲۳ و انحراف استاندارد ۳/۱۵۹ سال با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. اجرای پژوهش با توجه آزمودنی‌ها درباره اهداف پژوهش و کسب موافقت آنها صورت گرفت. ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات سه پرسشنامه به شرح زیر هستند:

پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ (GHQ): این پرسشنامه توسط گلدبرگ و هیلر در سال ۱۹۷۲ ساخته شده که فرم اصلی آن ۶۰ سوالی است. در این پژوهش از فرم ۲۸ سوالی آن استفاده شده که دارای چهار خرده‌مقیاس (علائم جسمانی، علائم اضطرابی، کارکرد اجتماعی و علائم افسردگی) است. روایی و اعتبار آن به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۹۲ است. نمره بالای ۲۰ در این پرسشنامه، نشانه عدم سلامت روانی است [۲۸].

پرسشنامه شخصیتی NEO, FFI: فرم ۶۰ جمله‌ای آزمون NEO-PI-R برای ارزیابی مختصر و سریع پنج عامل اصلی شخصیت (روان‌آزرده‌گرایی، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، انعطاف‌پذیری و باوجدان‌بودن) طراحی شده است. این آزمون از پنج مجموعه ۱۲ جمله‌ای مربوط به هر یک از شاخص‌ها تشکیل شده است [۲۹].

ضرایب همبستگی بین نمره‌های شاخص‌های NEO-FFI و NEO-PI-R، ۰/۹۲ برای روان‌آزرده‌گرایی، ۰/۹۰ برای برون‌گرایی، ۰/۹۱ برای تجربه‌پذیری، ۰/۷۷ برای شاخص انعطاف‌پذیری و ۰/۸۷ و برای شاخص باوجدان‌بودن (C) محاسبه شد. ثبات درونی براساس ضریب آلفا که از داده‌های مربوط به گروهی از متقاضیان استخدام (۱۹۳۵ نفر) محاسبه شد ضرایب همبستگی ۰/۸۶، ۰/۷۷، ۰/۷۳، ۰/۶۸ و ۰/۸۱ به ترتیب برای شاخص‌های O، E، N، A و C به‌دست آمد [۲۹].

پرسشنامه سبک‌های شوخ‌طبعی: این پرسشنامه توسط مارتین و

شوخ‌طبعی خود افزایی به فرد کمک می‌کند تا خود را بپذیرد و به دیگران آسیبی نرساند. افرادی که از این سبک استفاده می‌کنند مسائل عجیب و غریب زندگی را سرگرم‌کننده می‌دانند و یک دیدگاه کاملاً خنده‌آوری از دنیا دارند. این سبک به فرد کمک می‌کند تا بر عوامل استرس‌آور زندگی غلبه کند و بیشتر به خود فرد مربوط می‌شود تا تعاملات میان فردی [۲۴].

افرادی که از شوخ‌طبعی پیونددهنده استفاده می‌کنند هنگام برخورد با موقعیت‌های استرس‌آور، با بیان جوک و لطیفه سعی می‌کنند به دیگران را آرامش بدهند و چشم‌انداز شوخی‌گونه‌ای نسبت به موقعیت‌هایی که با آن مواجهه می‌شوند دارند. این سبک بیشتر به تعاملات میان فردی مربوط می‌شود [۲۴].

شوخ‌طبعی پرخاشگرانه یک سبک ناسازگارانه شوخ‌طبعی که در آن فرد سعی می‌کند خودپنداره خویش را به هر طریقی بدون نگرانی درباره بهزیستی دیگران تقویت کند و به صورت مسخره کردن و خوارشمردن دیگران سعی می‌کند به این احساس درباره خود دست یابد. این سبک اگر چه به صورت مقطعی مفید است، اما استفاده مکرر از آن روابط میان فردی را تضعیف می‌کند و فرد بدون حمایت اجتماعی موثر طرد می‌شود [۲۴].

افرادی که دارای سبک شوخ‌طبعی خودکاهنده هستند دستاوردهای خود را ناچیز و حقیر می‌شمارند و دیگران را مثبت ارزیابی می‌کنند. این گونه افراد شوخ‌طبع باخوار و ذلیل کردن خود از طریق گفتن لطیفه یا جوک، سعی می‌کنند دیگران را سرگرم کنند. این سبک نیز یک سبک ناسازگارانه شوخ‌طبعی است [۲۴].

تحقیقات در زمینه سبک‌های شوخ‌طبعی نشان داده‌اند که سبک‌های سازگار با جنبه‌های مثبت بهزیستی روان‌شناختی مانند عزت‌نفس، برون‌گرایی، خوشرویی، صمیمیت و به‌طور کلی با خلق و هیجانات مثبت رابطه مثبت و با هیجانات منفی نظیر، افسردگی، روان‌آزرده‌گرایی و اضطراب رابطه منفی دارند و سبک‌های ناسازگار شوخ‌طبعی با هیجانات منفی رابطه مستقیم و با هیجانات مثبت رابطه معکوس دارند [۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷].

در این تحقیق همخوان باگرون و دیگران، الگوهای سلسله‌مراتبی تعیین‌کننده‌های دوربرد (مانند ویژگی‌های شخصیتی) و نزدیک‌برد (مانند سبک‌های شوخ‌طبعی) سلامت عمومی مورد آزمون قرار گرفتند. گرون و همکاران در رابطه با الگوی فوق‌نشان دادند که سبک‌های شوخ‌طبعی رابطه بین عوامل شخصیتی را با سلامت عمومی تعدیل می‌کنند. در حقیقت این مطالعه در پی پاسخ به سوال‌های زیر است: آیا ارتباط میان پنج عامل شخصیت با سلامت عمومی از طریق

و ویژگی‌های شخصیتی نه تنها کاهش می‌یابد بلکه همبستگی بین تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان بودن با سلامت عمومی غیر معنادار نیز می‌شود.

طبق جدول شماره ۴ نتیجه می‌گیریم که بین سبک‌های شوخ‌طبعی و سلامت عمومی رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۵ نتایج ضرایب پیش‌بینی‌کننده هر کدام از متغیرهای پیش‌بین را به تفکیک نشان می‌دهد. طبق این یافته‌ها شوخ‌طبعی پیونددهنده با ضریب بتای (-۰/۳۵۵) با سطح معناداری $p < 0/01$ از بیشترین ضریب برای پیش‌بینی سلامت روانی برخوردار است.

طبق جدول شماره ۶ بین شوخ‌طبعی خودافزایی دانشجویان دختر و پسر تفاوت وجود دارد اما بین دیگر سبک‌های شوخ‌طبعی دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنادار نیست.

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
روان‌آزرده‌گرایی	۲۱/۰۴	۷/۰۲
برون‌گرایی	۲۷/۴۸	۵/۷۵
تجربه‌پذیری	۲۵/۲۶	۴/۷۳
توافق‌پذیری	۳۰/۰۶	۶/۱۳
باوجدان بودن	۳۳/۱۷	۸/۴۳
سلامت عمومی	۱۸/۵۳	۱۱/۲۳
پیونددهنده	۳۲/۶۵	۱۰/۷۴
خودافزایی	۳۰/۵۸	۱۲/۴۹
پرخاشگرانه	۲۸/۷۹	۱۰/۵۲
خودکاهنده	۲۷/۵۴	۱۲/۰۴

دیگران در سال ۲۰۰۳ ساخته شده است و دارای ۳۲ سوال و چهار سبک شوخ‌طبعی است که دو سبک شوخ‌طبعی پیونددهنده و شوخ‌طبعی خودافزایی سبک‌های مثبت و سازگار و دو سبک شوخ‌طبعی پرخاشگرانه و خودکاهنده سبک‌های منفی و ناسازگار هستند.

مارتین و دیگران [۲۴] اعتبار بازمایابی را با استفاده از ۱۷۹ آزمودنی (۱۲۴ زن و ۵۵ مرد) برای چهار خرده‌مقیاس پیونددهنده، خودافزایی، پرخاشگرانه و خودکاهنده به ترتیب ۰/۸۵، ۰/۸۱، ۰/۸۰ و ۰/۸۲ گزارش کردند.

در تجزیه و تحلیل داده‌ها، پس از محاسبه شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) به منظور بررسی اثر تعدیل‌کنندگی سبک‌های شوخ‌طبعی بر عوامل شخصیتی و سلامت عمومی از روش همبستگی سهمی و برای بررسی رابطه بین سبک‌های شوخ‌طبعی و سلامت روانی از تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده شد. عملیات آماری پژوهش به وسیله نرم افزار SPSS انجام شد.

یافته‌ها

اطلاعات به‌دست آمده از ابزارهای پژوهش و نتایج آزمون‌های آماری به شرح زیر ارائه می‌شوند:

طبق اطلاعات جدول شماره ۲ روابط بین تمامی متغیرها به استثنای مواردی که با علامت * مشخص شده‌اند معنادار است. همانطور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود در صورت کنترل سبک‌های شوخ‌طبعی، همبستگی بین سلامت عمومی

جدول ۲- همبستگی بین ویژگی‌های شخصیتی، سلامت عمومی و سبک‌های شوخ‌طبعی

متغیرها	خودکاهنده	پرخاشگرانه	خودافزایی	پیونددهنده	سلامت عمومی
روان‌آزرده‌گرایی	۰/۴۶	۰/۳۷	-۰/۴۵	-۰/۶۶	-۰/۶۲
برون‌گرایی	*-۰/۱۴	*-۰/۰۶	۰/۲۰	۰/۲۸	۰/۲۷
تجربه‌پذیری	*-۰/۰۵	*-۰/۰۴	۰/۱۸	۰/۱۶	*-۰/۰۳
توافق‌پذیری	-۰/۱۹	-۰/۱۳	۰/۱۵	۰/۱۸	۰/۱۸
باوجدان بودن	*-۰/۰۶	*-۰/۰۷	۰/۱۷	۰/۱۶	*-۰/۰۱
سلامت عمومی	-۰/۲۴	*-۰/۰۲	۰/۱۹	۰/۳۷	۱
پیونددهنده	-۰/۴۸	-۰/۴۹	۰/۵۶	۱	
خودافزایی	۰/۳۹	-۰/۵۱	۱		
پرخاشگرانه	۰/۵۵	۱			
خودکاهنده	۱				

جدول ۳- همبستگی سهمی بین ویژگی‌های شخصیتی و سلامت عمومی با کنترل سبک‌های شوخ‌طبعی

متغیرها	روان‌آزرده‌گرایی	برون‌گرایی	تجربه‌پذیری	توافق‌پذیری	باوجدان بودن
سلامت عمومی	-۰/۵۴۳	۰/۱۹۱	۰/۰۲۴	۰/۱۱	۰/۰۵
سطح معناداری	۰/۰۰۱	۰/۰۰۳	۰/۷۱۳	۰/۰۷۷	۰/۴۴۲

جدول ۴- نتایج رگرسیون چندمتغیری چهار سبک شوخ‌طبعی با سلامت عمومی

منابع تغییرات	SS	df	MS	F	P	R	R ²
رگرسیون	۴۵۷۴/۹۱۶	۴	۱۱۴۳/۷۲۹	۱۰/۳۳۳	۰/۰۱	۰/۳۸	۰/۱۴۴
باقیمانده	۲۷۱۱۷/۳۲۸	۲۴۵	۱۱۰/۶۸۳				
کل	۳۱۶۹۲/۲۴۴	۲۵۰					

جدول ۵- ضرایب پیش‌بینی‌کننده سلامت عمومی

متغیرهای پیش‌بین	B	SEB	Beta	t	α
پیونددهنده	-۰/۳۷۲	۰/۰۸۰	-۰/۳۵۵	-۴/۶۲۸	۰/۰۱
خودافزایی	۰/۰۴۳	۰/۰۶۹	۰/۰۴۷	۰/۶۲۶	۰/۵۳۲
پرخاشگرانه	۰/۰۰۱	۰/۰۸۳	۰/۰۰۱	۰/۰۰۷	۰/۹۹۵
خودکاهنده	۰/۰۸۴	۰/۰۶۹	۰/۰۹	۱/۲۲۵	۰/۲۲۲

جدول ۶- نتایج آزمون t برای مقایسه میانگین نمرات دانشجویان دختر و پسر در سبک‌های شوخ‌طبعی

متغیرها	جنس	N	میانگین و انحراف استاندارد	df	t	سطح معناداری
پیونددهنده	پسر	۹۰	۳۲/۱۹ ± ۱۰/۷۴	۲۴۸	-۰/۹۰۳	۰/۷۵۸
	دختر	۱۶۰	۳۳/۴۷ ± ۱۰/۷۶			
خودافزایی	پسر	۹۰	۲۸/۸۴ ± ۱۲/۸۱	۲۴۸	-۲/۹۷۹	۰/۰۳۵
	دختر	۱۶۰	۳۳/۶۷ ± ۱۱/۲۹			
پرخاشگرانه	پسر	۹۰	۲۹/۳۸ ± ۱۰/۶۹	۲۴۸	۱/۱۶۹	۰/۴۲۶
	دختر	۱۶۰	۲۷/۷۶ ± ۱۰/۲۰			
خودکاهنده	پسر	۹۰	۲۷/۶۴ ± ۱۲/۳۵	۲۴۸	۰/۱۷	۰/۱۸
	دختر	۱۶۰	۲۷/۳۷ ± ۱۱/۵۳			

بحث

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که سبک‌های شوخ‌طبعی نقش مهمی در تعدیل رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و سلامت عمومی دارند. وقتی که رابطه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های شوخ‌طبعی با سلامت عمومی محاسبه می‌شود، این رابطه معنادار می‌شود. اما هنگامی که این رابطه از طریق کنترل سبک‌های شوخ‌طبعی (بدون حضور سبک‌های شوخ‌طبعی) سنجیده می‌شود، می‌بینیم که نتایج همبستگی بین ویژگی‌های شخصیتی با سلامت عمومی در تمامی عوامل کاهش می‌یابد و حتی همبستگی بین ویژگی‌های شخصیتی تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان‌بودن غیر معنادار می‌شود. این یافته‌ها با نتایج تحقیق گرون و دیگران (۲۰۰۸)، همسو است. آنها در تحقیقی که به اثرات تعدیل‌کنندگی سبک‌های شوخ‌طبعی و هوش هیجانی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با سلامت عمومی پرداخته بودند، نشان دادند که سبک‌های شوخ‌طبعی و هوش هیجانی ارتباط بین برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان‌بودن را با سلامت عمومی تعدیل می‌کنند. اما در تعدیل ارتباط میان روان‌آزرده‌گرایی و سلامت عمومی، نقش جزئی‌تر دارند. در تبیین این یافته‌ها، به نظر می‌رسد وقتی افراد با ویژگی‌های شخصیتی خاص خود، از سبک‌های شوخ‌طبعی همخوان با ویژگی‌های شخصیتی‌شان در تعاملات اجتماعی استفاده می‌کنند، کیفیت روابطشان متفاوت است با وقتی که از شوخ‌طبعی استفاده نکنند. برای مثال، وقتی که یک شخص روان‌آزرده در تعاملش از نوع شوخی پرخاشگرانه که با شخصیتش مرتبط است، استفاده کند، ممکن است در فیدبک ارتباطش احساسات منفی‌تری تجربه کند و همین منوال می‌تواند در ارتباط با دیگر ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های شوخ‌طبعی مرتبط با آنها

بر سلامت عمومی تاثیرگذار باشد. نتایج همبستگی در جداول ۳ و ۴، فرضیه‌های دوم و سوم پژوهش را تایید می‌کنند. طبق این یافته‌ها، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان‌بودن همبستگی مثبتی با سبک‌های شوخ‌طبعی سازگار (پیونددهنده و خودافزایی) دارند در حالی که روان‌آزرده‌گرایی با سبک‌های سازگار رابطه معکوس و با سبک‌های ناسازگار (پرخاشگرانه و خودکاهنده) رابطه مثبت دارد. این نتایج با یافته‌های سایر تحقیقات [۲، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۳۰] همسو است. ارتباط مثبت و بالای بین برون‌گرایی و شوخ‌طبعی پیونددهنده جالب توجه است. به نظر می‌رسد، افرادی که جامعه‌پذیرند به احتمال بیشتری از شوخی پیونددهنده که دارای یک جزء اجتماعی قوی است، استفاده می‌کنند. همچنین مارتین و دیگران [۲۴] نشان دادند که تجربه‌پذیری که با کنجکاوی، ترجیح تازگی و خلاقیت مرتبط است به‌طور مثبتی با تمایل به خنده و گفتن جوک مرتبط است که در این پژوهش مورد تایید قرار گرفت. یافته دیگر پژوهش، همبستگی منفی بین سبک‌های سازگار و ناسازگار شوخ‌طبعی است که می‌تواند نشان‌دهنده این باشد که پرسشنامه سبک‌های شوخ‌طبعی بین شکل‌هایی از شوخ‌طبعی تمایز قائل می‌شود که می‌تواند تاثیرات متفاوتی بر سلامت عمومی داشته باشند. علاوه بر این، همبستگی بالای بین سبک‌های شوخ‌طبعی خودافزایی و پیونددهنده، می‌تواند بیانگر این نکته باشد، افرادی که از شوخی برای افزایش ارتباط با دیگران استفاده می‌کنند، از شوخی برای افزایش و ارتقاء احساس درونی خویش نیز استفاده می‌کنند. این پژوهش همچنین نشان داد که سبک شوخ‌طبعی پیونددهنده از بیشترین توانایی برای پیش‌بینی سلامت عمومی برخوردار است. این یافته می‌تواند با نتایج تحقیقاتی

استفاده و شیوه اجرای آنها در این پژوهش را نباید از نظر دور داشت.

در جمع‌بندی نهایی، براساس یافته‌های این پژوهش، نقش تعدیل‌کنندگی سبک‌های شوخ‌طبعی بر رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و سلامت عمومی مورد تأیید قرار گرفت. همچنین وجود ارتباط بین سبک‌های شوخ‌طبعی با سلامت عمومی و همبستگی منفی بین سبک‌های سازگار و ناسازگار شوخ‌طبعی بیانگر این است که عدم حضور سبک‌های شوخ‌طبعی ناسازگار در تبیین میزان سلامت عمومی می‌تواند همانند حضور سبک‌های سازگار شوخ‌طبعی در تبیین سلامت عمومی حائز اهمیت باشد. به هر حال، این پژوهش می‌تواند بیانگر اهمیت نقش شوخ‌طبعی در سلامت عمومی باشد.

منابع

- 1- Smith TW. Personality as risk and resilience in physical health. *Curr Dir Psychol Sci.* 2006;15(5):227-31.
- 2- Greven C, Chamorro-Premuzic T, Arteche A, Furnham A. A hierarchical integration of dispositional determinants of general health in students: The big five, trait emotional intelligence and humour styles. *Pers Indiv Diff.* 2008;44(7):1562-73.
- 3- McCrae RR, Costa PT. Positive and negative valence within the five-factor model. *J Res Pers.* 1995;29(4):443-60.
- 4- Lockenhoff GE, Sutin AR, Ferrucci L, Costajr PT. Personality traits and subjective health in the later years: The association between NEO-PI-R and SF-36 in advanced age is influenced by health status. *J Res Pers.* 2008;42(5):1334-46.
- 5- Kirkcald BD, Shephard RJ, Furnham AF. The influence of type A behavior and locus of control upon job satisfaction on occupational health. *Pers Indiv Diff.* 2002;33(8):1361-71.
- 6- Johnson SJ, Batey M, Holdsworth L. Personality and health: the mediating role of trait emotional intelligence and work locus of control. *Pers Indiv Diff.* 2009;47(5):470-5.
- 7- Launsbury JW, Gibson LW, Steel RP, Sundstrom ED. An investigation of intelligence and personality in relation to career satisfaction. *Pers Indiv Diff.* 2004;37(1):181-9.
- 8- Tabatabayi M, Mokhber N, Latifian B. Evaluation of job satisfaction and its related structures among the dentists of Mashhad. *J Mental health.* 2003;23:99-104. [persian]
- 9- Narimani M, Khanbabazade M, Farzane S. A study of personality characteristics and job satisfaction of staff of Ardebil universities. *J Med Sci.* 2007;1:77-83. [persian]
- 10- Reff RCh. Developing the humor styles questionnaire-revised: A review of the therapeutic alliance [Disertation]. Ohio State University; 2006.
- 11- Bauer RN, Geront M. The use of humor in addressing the sexuality of elderly nursing home residents. *Sex Disabil.* 1999;17(2):147-55.

که شوخ‌طبعی را به‌عنوان یک ویژگی شخصیتی کاملاً مثبت در نظر می‌گیرند همسو باشد [۲۴، ۳۱، ۳۲]. این محققان، جهت ارزیابی شوخ‌طبعی، پرسشنامه‌هایی ساخته بودند که شوخ‌طبعی را صرفاً سازگار در نظر می‌گرفت و نتایج آنها نیز با بهزیستی روانی همبستگی مثبت را نشان می‌داد.

همسو با یافته فوق، بوچرت [۳۳] نشان داد که شوخی‌های سازگار باعث افزایش ارتباطات می‌شوند و در روابط اجتماعی تعارضات را کاهش می‌دهند و همچنین به افزایش احساس بهزیستی خود و دیگران، افزایش اخلاق، پیوند و هویت درون گروهی، ایجاد جو لذت‌بخش و صمیمی و نهایتاً تقویت هنجارهای گروهی کمک می‌کنند. یافته دیگر پژوهش حاضر این بود که میانگین سبک‌های شوخ‌طبعی دانشجویان دختر و پسر متفاوت است که البته این تفاوت فقط در شوخ‌طبعی خودافزایی معنا دار است. به این معنا که دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر بیشتر از شوخ‌طبعی خودافزایی استفاده می‌کنند. همچنین مقایسه میانگین‌ها در سبک‌های شوخ‌طبعی نشان می‌دهد که میانگین نمرات دانشجویان پسر در سبک‌های ناسازگار شوخ‌طبعی (پرخاشگرانه و خودکاهنده) بیشتر از میانگین نمرات دانشجویان دختر است. این یافته با نتیجه تحقیقات [۳۵، ۳۴، ۲۷، ۲۴] همسو است.

نتیجه‌گیری

استفاده از سبک‌های شوخ‌طبعی ناسازگار توسط مردان در همه فرهنگ‌ها جنبه تکاملی دارد و در راستای تحکیم و وسعت‌بخشیدن به پایگاه مردان در سلسه مراتب و منزلت اجتماعی است که به زیان دیگران (شوخ‌طبعی پرخاشگرانه) و به زیان خود (شوخ‌طبعی خودکاهنده) تحقق می‌یابد [۲۷].

البته اینکه آیا تفاوت در نوع شوخ‌طبعی مردان و زنان ناشی از تفاوت فرهنگی است یا تکاملی سوالی است که باید از طریق تحقیقات گسترده در فرهنگ‌های مختلف و کنترل برخی متغیرهای فرهنگی دیگر، انجام پذیرد.

محدودیت‌های پژوهش حاضر در تفسیر یافته‌های آن را نمی‌توان نادیده گرفت. از یک طرف این پژوهش در نمونه دانشجویی صورت گرفته است که ممکن است معرف مناسبی از وضعیت کل جامعه نباشد و تعمیم نتایج را با دشواری مواجه کند. از طرف دیگر، پژوهش از نوع همبستگی است و تفسیر علی داده‌ها ممکن نیست. به عبارت دیگر، مشخص نیست که آیا سبک‌های شوخ‌طبعی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی را تعدیل می‌کند و برعکس. انجام پژوهش‌های آزمایشی از طریق کنترل متغیرهای مداخله‌گر، به منظور بررسی اثرات تعدیل‌کنندگی سبک‌های شوخ‌طبعی ضروری به نظر می‌رسد. مشکلات احتمالی مربوط به اعتبار آزمون‌های مورد

- 25- Hartsell B. An investigation of the role of humor in the lives of highly Creative youhg Adults [Dissertation]. Georgiu Univercity; 2004.
- 26- Holmes J, Marra M. Having a laugh at work: How humor contributions to Workplace Culture. J Pragmatics. 2001;34:1683-710.
- 27- Alinia R, Douste Y, Dahshiri GH, Haidari M. Humor styles , subjective well-being and emotional intelligence. J Iranian Psychol. 2008;5(18):159-69. [persian]
- 28- Valizade Z. Comparison of mental health and academic performance of residential and non-residential students in Tehran University [Dissertation]. University of Tehran;2004. [persian]
- 29- Ahangaran saroukalati Z, Associated stress with personality factors and hypochondriasis in students Imam Khomeini international university. [Dissertation]. University of Imam Khomeini;2008. [persian]
- 30- Vernon PA, Martin RA, Schermer JA, Mackie A. A behavioral genetic investigation of humor styles and their correlations with the Big 5 personality dimensions. Pers Indiv Diff. 2008;44(5):1116-25.
- 31- Martin RA, Lefcourt HM. Sense of humor as a morderator of the relation between stresses and moods. J Pers Soc Psychol. 1983;45(6):1313-24.
- 32- Hsien CH, Hsiao Y, Liu SH, Change CH. Positive psychology measure: Constructing and evaluating the reliability and validity of a Chinese humor scale applicable to professional nursing. J Nur Sing Res. 2005;13(3):206-14.
- 33- Borchardt B. Humor and its contribution to mental health. J Ration-Emotive Cogn-Behav Ther. 2002;20(3-4):247-57.
- 34- Yip JA, Martin RA. Brief report sense of humor, emotional intelligence, and social competence. J Res Pers Lity. 2006;40(6):1202-8.
- 35- Hampes WP. The relation between humor styles and shyness. Humor: Int J Humor Res. 2006;19:179-87.
- 12- Tapley R. The value of humor. J Value Inq. 2007;40(4):421-31.
- 13- Abel M. Humor, stress, and coping strategies. Int J Humor Res. 2002;15(4):365-81.
- 14- Kuiper NA, Martin RA. Laughter and stress in daily life: Relation to positive and negative affect. Motiv Emotion. 1998;22(2):133-53.
- 15- Kuiper NA, Martin RA. Humor and self-concept. Humor: Int J Humor Res. 1993;6(3):251-70.
- 16- Kuiper NA, Martin RA, Olinger J. Coping humor, stress, and cognitive appraisals. Canadian J Behav Sci. 1993;25(1):81-96.
- 17- Nezelek J, Derks P. Use of humor as a coping mechanism, psychological adjustment, and social interaction. Humor: Int J Humor Res. 2001;14:395-413.
- 18- Beg J. Ameliorating effects of sense of humor on trait depresstion [Dissertation]. Torono University;1996.
- 19- Matlabzadeh A. Investigation of effect of humor on mental health and mental happiness among high school students [Dissertation]. University of Shiraz; 2005. [persian]
- 20- Khoshouei M. Psychology of humor. Esfahan: Kankash publication;2007. [persian]
- 21- Martin RA. Sense of humor and physical health: Theoretical issues, recent finding, and future directions. Humor: Int J Hum Res. 2004;17(1/2):1-19.
- 22- Kuiper NA, Borowicz-Sibenik N. A good sense of humor doesn't always help: agency and communication as moderators of psycological well-being. Pers Indiv Diff. 2005;38:365-77.
- 23- Lyttle J. The judicious use and management of humor in the workplace. Bus Horizons. 2007;50(3):239-45.
- 24- Martin RA , Puhlike-Doris P, Larsen G, Gray J, Weir K. In dividual difference in uses of Humor and their relation to psychological well-being: Development of the humor styles Questionaior. J Res Pers. 2003;37(1):48-75.